

ОСОБЛИВОСТІ ПОДАННЯ ДОКАЗІВ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ**PECULIARITIES OF PRESENTATION OF EVIDENCE
IN THE CIVIL PROCEDURE OF UKRAINE**

Рудько К.А.

аспірант кафедри цивільного та господарського права і процесу

Міжнародного гуманітарного університету

Судове доказування є всебічне, повне, об'єктивне з'ясування всіх обставин, що мають істотне значення для правильного розгляду і вирішення справи. Обов'язок забезпечити в ході провадження повноту доказового матеріалу, що дозволяє встановити істину у справі в цивільному процесі, покладений на сторони, інших юридично заінтересованих у вирішенні справи осіб та суд.

Кожна сторона повинна довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень, крім випадків, встановлених ЦПК України.

У справах щодо застосування керівником або роботодавцем чи створення ним загрози застосування негативних заходів впливу до позивача (звільнення, примушування до звільнення, притягнення до дисциплінарної відповідальності, переведення, атестація, зміна умов праці, відмова в призначенні на вищу посаду, зменшення розміру заробітної плати тощо) у зв'язку з повідомленням ним або його близькими особами про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції» іншою особою обов'язок доказування, що прийняті рішення, вчинені дії є правомірними і не були мотивовані діями позивача чи його близьких осіб щодо здійснення цього повідомлення, покладається на відповідача.

Тобто, практично у всіх справах, саме на сторони, особливо на позивача лягає обов'язок довести ті обставини на які він посилається.

Доказування не може ґрунтуватися на припущеннях.

Суд не може збирати докази, що стосуються предмета спору, з власної ініціативи, крім витребування доказів судом у випадку, коли він має сумніви у добросовісному здійсненні учасниками справи їхніх процесуальних прав або виконанні обов'язків щодо доказів

Що ж стосується положень цивільного процесуального кодексу України, то вони відбивають публічно-правові засади цивільного судочинства та спрямовані на забезпечення добросовісності процесуальної поведінки учасників справи в умовах змагальної моделі судочинства, виходячи із принципу пропорційності, що покликаний забезпечити баланс приватних та публічних інтересів під час відправлення правосуддя у цивільних справах.

У статті проаналізовано питання обов'язку доказування та подання доказів у цивільному процесі при поданні позовної заяви до суду та під час розгляду справи.

Ключові слова: цивільний процес, доказування, позивач, подання доказів, клопотання про витребування, відповідач.

Forensic evidence is a comprehensive, complete, objective clarification of all the circumstances that are essential for the proper consideration and resolution of the case. The obligation to ensure the completeness of the evidence during the proceedings, which allows to establish the truth in the case in civil proceedings, imposed on the parties, other legally interested persons in the case and the court.

Each party must prove the circumstances to which it refers as the basis of its claims or objections, except as provided by the CPC of Ukraine.

In cases of application by the manager or employer or threat of application of negative measures to the plaintiff (dismissal, coercion to dismissal, disciplinary action, transfer, certification, change of working conditions, refusal to appoint to a higher position, reduction of salary, etc.) in connection with the notification by him or his relatives about possible facts of corruption or corruption-related offenses, other violations of the Law of Ukraine «On Prevention of Corruption» to another person the obligation to prove that the decisions taken, actions taken are lawful and were not motivated by the actions of the plaintiff or his relatives to implement this notice, rests with the defendant.

That is, in almost all cases, it is the parties, especially the plaintiff, who have the obligation to prove the circumstances to which he refers.

Proof cannot be based on assumptions.

The court may not collect evidence relating to the subject matter of the dispute on its own initiative, except for the demand of evidence by the court in case it has doubts about the conscientious exercise by the parties of their procedural rights or fulfillment of obligations regarding evidence.

As for the provisions of the Civil Procedure Code of Ukraine, they reflect the public law principles of civil proceedings and are aimed at ensuring the integrity of the procedural conduct of participants in the adversarial model of justice, based on the principle of proportionality to balance private and public interests in the administration of justice. in civil cases.

The article analyzes the issue of the obligation to prove and present evidence in civil proceedings when filing a lawsuit in court and during the trial.

Key words: civil process, proving plaintiff, submission of evidence, petition for claim, plaintiff, defendant.

Метою статті є представлення порядку та форми подання доказів до суду в порядку позовного провадження, їх обсяг, та особливості подання щодо окремих видів доказів та порядок їх витребування судом.

Проблематикою зазначеного питання є саме порядок подання позивачем доказів до суду разом із позовною заявою та відповідачем разом із відзивом на позовну заяву, порядок їх оформлення, та порядок надання їх до суду відповідності до ст. 83 ЦПК України.

У зв'язку з реформуванням цивільного процесу в Україні та прийняттям змін до Цивільно-процесуального кодексу змінюється порядок подання доказів.

Дане питання регулюється ст. 83 ЦПК України.

Відповідно до зазначеної статті законодавець чітко регулює строки подання доказів, а саме позивач, особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб, повинні подати докази разом з поданням позовної заяви. Відповідач, третя особа, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, повинні подати суду докази разом з поданням відзиву або письмових пояснень третьої особи.

Слід зазначити, якщо з поважних причин будь-яка сторона не може подати до суду докази якими вона обґрунтовує свої вимоги, то учасник справи повинен про це письмово повідомити суд та зазначити: доказ, який не може бути подано; причини, з яких доказ не може бути подано

у зазначений строк; докази, які підтверджують, що особа здійснила всі залежні від неї дії, спрямовані на отримання вказаного доказу.

У випадку визнання поважними причин неподання учасником справи доказів у встановлений законом строк, суд може встановити додатковий строк для подання вказаних доказів.

Також виходячи з оновлених вимог щодо форми та змісту позовної заяви, в позовній заяві має бути обов'язково зазначено:

– перелік документів та інших доказів, що додаються до заяви;

– докази, які не можуть бути подані разом із позовною заявою (за наявності);

– зазначення щодо наявності у позивача або іншої особи оригіналів письмових або електронних доказів, копії яких додано до заяви.

При цьому частина 5 статті 177 Цивільного процесуального кодексу України зобов'язує позивача додати до позовної заяви всі наявні в нього докази, що підтверджують обставини, на яких ґрунтуються позовні вимоги (якщо подаються письмові чи електронні докази позивач може додати до позовної заяви копії відповідних доказів).

Таким чином вже на стадії підготовки позову позивач має визначити чіткий перелік доказів, якими будуть обґрунтовуватись заявлені позовні вимоги, додати дані докази до позовної заяви, а в разі їх відсутності – вирішувати питання про їх витребування.

Подання додаткових доказів можливе, зокрема, якщо зі зміною предмета або підстав позову або поданням зустрічного позову змінилися обставини, що підлягають доказуванню. В цьому випадку суд, залежно від таких обставин, встановлює строк подання додаткових доказів.

Чіткий порядок подання доказів встановлено також і для відповідача.

Так, подаючи відзив на позов, відповідач має вказати перелік документів та інших доказів, що додаються до відзиву (якщо такі докази не надано позивачем разом з позовом), та зазначення документів і доказів, які не можуть бути подані разом із відзивом, із зазначенням причин їх неподання. При цьому до відзиву на позов мають бути також додані документи, що підтверджують надіслання (надання) відзиву і доданих до нього доказів іншим учасникам справи.

Відзив подається в строк, встановлений судом, який не може бути меншим п'ятнадцяти днів з дня вручення ухвали про відкриття провадження у справі. Суд має встановити такий строк подання відзиву, який дозволить від-

повідачу підготувати його та відповідні докази, а іншим учасникам справи – отримати відзив не пізніше першого підготовчого засідання у справі.

У разі ненадання відповідачем відзиву у встановлений судом строк без поважних причин суд вирішує справу за наявними матеріалами.

Учасник процесу обов'язково повинні посилатися на відповідні докази якими вони обґрунтовують свої вимоги або заперечення, тим більш сторона повинна зазначити у кого або де саме знаходиться відповідний доказ, а у разі неможливості самому надати його суду повинен подати клопотання про забезпечення таких доказів і всі ці дії робляться паралельно з поданням відповідного процесуального документа до суду.

Також слід зазначити про обов'язковість належним чином завірення копій письмових документів які надсилаються до суду, а у разі неможливості подання клопотання про витребування оригіналів таких документів у відповідного органу, юридичної особи або фізичної особи для огляду або завірених належним чином таких документів.

Також законодавець встановлює, що копії доказів (крім речових доказів), що подаються до суду, заздалегідь надсилаються або надаються особою, яка їх подає, іншим учасникам справи. Суд не бере до уваги відповідні докази у разі відсутності підтвердження надіслання (надання) їх копій іншим учасникам справи, крім випадку, якщо такі докази є у відповідного учасника справи або обсяг доказів є надмірним, або вони подані до суду в електронній формі, або є публічно доступними.

Разом із направленням відповідних доказів до суду, сторона обов'язково надає суду розписку, поштове або кур'єрське повідомлення про направлення доказів всім сторонам по справі.

Докази, які не додані до позовної заяви чи до відзиву на неї, якщо інше не передбачено ЦПК України, подаються через канцелярію суду, з використанням Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи або в судовому засіданні з клопотанням про їх приєднання до матеріалів справи.

Висновки. Аналізуючи зазначене, можливо прийти до висновку, що сторони по справі ще при поданні відповідних процесуальних документів до суду повинні попіклуватися про обсяг доказів, якими будуть підтверджуватися викладені ними вимоги із чітким посиланням на ці докази у своїй позовній заяві, а в разі неможливості їх подання – подати відповідні клопотання про забезпечення таких доказів з чітким обґрунтуванням неможливості подати такі докази власноручно.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р (зі змінами) // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV [Електронний ресурс] // *Відомості Верховної Ради України* 18.12.2016. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15/conv/page>
3. Цивільний процесуальний кодекс України від 13 серпня 2020 року. // *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 2004. № 1618-IV
4. Бабенко В. В. Доказування в господарському процесі : дис. ... канд. юрид. наук / Бабенко В.В. / К., 2007. С. 49.
5. Баулин О. В. Бремя доказывания при разбирательстве гражданских дел. / Баулин О.В. / М. : Городец, 2004. С. 197.
6. Грабовська О. О. Зміст предмета доказування у цивільному процесі. *Национальный юридический журнал : теория и практика.* 2015. № 3. С. 38– 41.
7. Дрогозюк К. Б. Предмет та суб'єкти доказування у цивільному процесі України та Франції : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Одеса, 2018. 20 с
8. Комаров В. Я. Цивільний процес у глобальному контексті // *Право України.* 2011. №10. С. 22-23;
9. Фурса С. Я. Докази і доказування у цивільному процесі: наук.-практ. посіб. / С.Я. Фурса, Т.В. Цюра. / К. : Видавець Фурса С. Я., КНТ, 2005. С. 25.
10. Цувіна Т. А. Право на суд у цивільному судочинстві: монографія. Харків: Слово. С. 9-27 та ін.).